



Актуальність. Метою є з'ясування актуальних запитів молодіжного середовища, їх значення та важливості.

Щороку науково-методичний відділ ДБУ для юнацтва досліджує актуальні теми, які стосуються молоді та професійного розвитку бібліотечних фахівців.

З 2001 р. проведено понад 90 досліджень і опитувань. Особливістю є те, що ці розвідки охоплюють молодь з усіх регіонів України¹.

Предметами вивчення є молодіжне середовище, способи, методи та засоби надання інформаційно-комунікаційної допомоги молоді, зокрема фахівцями, які працюють із цією категорією користувачів.

Об'єкти досліджень: користувачі та потенційні користувачі бібліотек для юнацтва, молоді; працівники, котрі працюють з юнацтвом, молоддю.

Основні напрями дослідницької діяльності науково-методичного відділу:

- здійснення соціологічних досліджень, опитувань з актуальних проблем сучасного юнацтва, молоді²;
- проведення моніторингу молодіжної політики³;
- вивчення та аналіз читацьких інтересів, освітніх настроїв, ціннісних орієнтацій, дозвілля сучасного молодого покоління⁴;
- професійний та особистісний розвиток бібліотечного персоналу⁵.

Оперативність. У відповідь на виклики сьогодення оперативно готуються науково-методичні консультації, здійснюються інші заходи з метою інформаційно-комунікаційної допомоги методистам бібліотек України для юнацтва, молоді, а саме:

- інформаційна підтримка впровадження молодіжних програм (надання онлайн-довідок, укладення бібліографічних матеріалів тощо);
- організація заходів, зокрема національно-патріотичного спрямування⁶;
- проведення тренінгів з медіаграмотності, створення видавничих проєктів тощо;
- розроблення інформаційно-аналітичних матеріалів для фахівців, які працюють з юнацтвом, молоддю⁷;

- проведення соціологічних опитувань на основі запитів молодіжного середовища;
- написання сценаріїв заходів для фахівців, які працюють із молоддю;
- рекламно-інформаційна підтримка молодіжних організацій;
- науково-методичний супровід молодіжних соціальних проєктів.

Диференційований підхід. Характерний для визначення фокус-тем – коротких лекцій-розмов. Долучення до таких заходів, приклади яких наведено нижче, дає змогу віднайти дієві формули співпраці й продукувати ідеї та знайти відповіді на непрості запитання. У 2022 р. було розглянуто такі фокус-теми:

– *проблеми книговидання в Україні: роль бібліотек* (онлайн-зустріч із письменником Д. Капрановим «Брати Капранови: погляд на історію і не тільки...»);

– *інтелектуалізація молодіжного середовища* (онлайн-лекція «Вплив культурного середовища на інтелектуальний розвиток людини» Л. Осадчої, культуролога, докторанта Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидата філософських наук, магістра політології);

– *громадські та літературні діячі України* (онлайн-зустріч «Генеалогічність поколінь» з В. Куйбідою, українським політиком, громадським діячем, науковцем);

– *реклама бібліотечних заходів: технології та засоби* (лекція «Пропаганда та ПР – спільне та відмінне» М. Пашкевич, кандидата культурології, доцента кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля Київського національного університету культури і мистецтв);

– *перспективи розвитку бібліотечної галузі на прикладі бібліотек України для юнацтва, молоді* (внесення змін до планів на 2022 р. у зв'язку зі збройною агресією росії проти України; пропозиції щодо нормативно-правового забезпечення бібліотек України для юнацтва; створення єдиного онлайн-простору бібліотек України для юнацтва, молоді).

Слід зазначити, що застосування віртуального середовища дає можливість мето-



¹ Всеукраїнські соціологічні дослідження та опитування [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/tag/socziologichne-doslidzhennya/> (дата звернення: 12.02.2023).

² Соціологічні дослідження [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/profy/socziologichni-doslidzhennya/> (дата звернення: 10.02.2023).

³ Попередні результати соціологічного дослідження «Бібліотека як звичка» [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/preliminary-results-of-the-sociological-study-library-as-a-habit-2022/> (дата звернення: 10.02.2023).

⁴ Результати всеукраїнського соціологічного опитування «Світ ловив мене, та не впіймав...» (до 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди). Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/results-of-the-all-ukrainian-sociological-survey-of-skovoroda/> (дата звернення: 10.02.2023).

⁵ Ефективність навчання фахівців відділів мистецтв [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/efektyvnist-navchannya-fahivciv-viddiliv-mystecztv/> (дата звернення: 10.02.2023).

⁶ Національно-патріотичні ідеї молоді. Державні символи України: за матеріалами всеукраїнського круглого столу [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/national-patriotic-ideas-of-youth-discussion/> (дата звернення: 10.02.2023).

⁷ Читання. Розум. Знання. Пам'ять. Навички. Розваги. [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва : [сайт]. Режим доступу: <http://4uth.gov.ua/chytannya-rozum-znannya-pamyat-navychky-rozvagy/> (дата звернення: 09.02.2023).



дичній службі ДБУ для юнацтва оперативно надавати інформаційну підтримку бібліотечним фахівцям, які працюють з молоддю. Цю роботу здійснюють за допомогою мережевого навігатора ресурсів – вебсервісу «Фахівцям, які працюють з молоддю» (<http://4uth.gov.ua/profy/>). Із кінця жовтня 2022-го по лютий 2023 р. до нього звернулося понад 1 400 користувачів. Найбільшу зацікавленість викликали: інформація про всеукраїнське соціологічне опитування «Світ ловив мене, та не впіймав...» (<http://4uth.gov.ua/event/all-ukrainian-sociological-survey-for-the-300th-anniversary-of-the-birth-of-hryhoriy-skovoroda/>); аналіз заходів до Дня

захисників та захисниць України в бібліотеках України для юнацтва, молоді за 2019–2022 роки (<http://4uth.gov.ua/analysis-of-activities-for-the-day-of-defenders-and-defenders-of-ukraine-in-libraries-of-ukraine-for-youth-youth-in-2019-2022/>); відомості про роботу бібліотек України для юнацтва, молоді з промоції читання серед юних користувачів «Читання: Розум. Знання. Пам'ять. Навички. Розваги» (<http://4uth.gov.ua/chytannya-rozum-znannya-pamyat-navychky-rozvagy/>).

Отже, науково-методична діяльність ДБУ для юнацтва спрямована на інноваційні перспективи в межах утілення інформаційно-координаційної моделі відповідно до вимог часу.

Зарубіжний досвід



ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФЕДЕРАЦІЇ ВАЛЛОНІЯ-БРЮССЕЛЬ (КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ)

Олена Григоревська, старший науковий співробітник, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри інформаційних комунікацій Київського університету імені Бориса Грінченка, дослідник-візитер Вільного університету Брюсселя (Бельгія)



КОРОЛІВСТВО Бельгія це – європейська федеративна багатомовна держава з розвинутою системою закладів освіти, науки і культури. Згідно з Конституцією 1993 р., регіони країни та спільноти федерації (суб'єкти федерації) мають повноваження здійснювати незалежну політику в низці сфер [1, с. 81–82]. Бельгійські регіони (суб'єкти федерації за територіальним принципом) незалежні в питаннях економіки, охорони навколишнього середовища, зайнятості, інфраструктури й економічного планування. Бельгійські спільноти (суб'єкти федерації за мовним принципом) незалежні в таких сферах, як мовна політика, культура, освіта, соціальне забезпечення та охорона здоров'я. Таким чином, у північній частині Бельгії існує єдиний уряд Фландрії (представляє нідерландськомовну спільноту), у південній частині країни повноваження суб'єктів федерації розподілені між урядом Валлонії та урядом франкомовної спільноти Федерації Валлонія-Брюссель (*Fédération Wallonie-Bruxelles*); функціонує також окремий уряд німецькомовної спільноти.

До системи закладів вищої освіти, які перебувають у віданні уряду Федерації Валлонія-Брюссель, входять 6 дослідницьких університетів: Католицький університет Лувена (*UCLouvain*), Університет Льежа (*ULiege*), Університет Монса (*UMons*), Університет Намюра

(*UNamur*), Вільний університет Брюсселя (*ULB*), Університет Сен-Луї – Брюссель (*USL-B*), 19 вищих шкіл та 16 вищих мистецьких шкіл. Франкомовні університети Бельгії пропонують освітні програми за трьома основними напрямками: наука і технології; гуманітарні науки; науки про здоров'я. Ці програми охоплюють 21 галузь знань [4]. Одним із напрямів у царині гуманітарних та соціальних наук є підготовка бібліотекарів-документалістів.

Бельгійські університети і вищі школи пропонують здобувачам освіти кілька варіантів отримання кваліфікації фахівця з інформації та документації: галузь знань – інформація та комунікація; напрям – гуманітарні та соціальні науки. Існують довготривалі навчальні програми, що мають два цикли: перший, бакалаврський, та другий – магістерський. Після магістерського ще може бути третій ступінь – докторський. Є короткострокові курси, які можна вивчати за умов наявності ступеня бакалавра / магістра або відповідного секторального професійного досвіду роботи (не менш як 5 років). Додаткові можливості для перекваліфікації фахівців з іншою базовою вищою освітою надають вечірні курси, які пропонують, зокрема, школи соціального прогресу.

У регіоні Валлонія-Брюссель діє незалежна державна організація – Агенція з оцінювання якості вищої освіти (*Agence pour l'Evaluation*)





de la Qualité de l'Enseignement Supérieur, AEQES), яку фінансує уряд Французької спільноти Бельгії. У 2019–2021 рр. *AEQES* проводила спеціальне кластерне дослідження якості освітніх послуг у галузі інформації та комунікації, де особливу увагу було приділено бакалаврським програмам. У висновках експертів зазначено, що навчальна пропозиція в галузі інформації та комунікації у Федерації Валлонія-Брюссель є доволі широкою і різноманітною (аналізували 12 програм різних університетів та вищих шкіл). Це освітні програми для бакалаврів з комунікації; бакалаврів, що отримують кваліфікацію бібліотекаря-документаліста; бакалаврів з мультимедійних технологій. Таке розмаїття є позитивним для майбутнього працевлаштування випускників і пов'язане з традицією автономності закладів вищої освіти. Але, на думку експертів, потребують уточнення назви кваліфікації у дипломах випускників [5].

Магістерські програми можуть пропонувати різні спеціалізовані напрями, орієнтовані на конкретні професійні сфери; мати дидактичний фокус – готувати випускника до викладацької діяльності; містити поглиблений дослідницький фокус – надавати знання та навички дослідницьких методів для кар'єри в наукових установах або участі в дослідницьких проектах.

Для прикладу, на факультеті літератури, перекладу та комунікації *ULB* пропонують для навчання 15 різноманітних магістерських програм, серед яких є кваліфікації магістра комунікації та магістра інформаційних та комунікаційних наук і технологій (ІКНТ). Прикладом сучасної магістерської програми із широким спектром працевлаштування може слугувати дворічна програма для отримання кваліфікації магістра ІКНТ (120 кредитів Європейської кредитно-трансферної системи, ЄКТС). За цим напрямом університет пропонує здобувачам отримати ступінь магістра ІКНТ із поглибленим фокусом або зі спеціалізованою спрямованістю.

Проаналізуймо зміст освітніх компонентів програми магістра ІКНТ із поглибленим дослідницьким фокусом [7].

Загалом навчання поєднує теоретичні знання із практичними заняттями і спрямовано на поглиблене опанування концептуальними та технологічними знаннями щодо функціонування інформаційних систем. До переліку обов'язкових курсів входять такі дисципліни, як: «Вступ до бази даних», «Документологія», «Архітектура інформаційних систем», «Менеджмент бібліотеки», «Лінгвістична інженерія», «Бізнес-процеси та моделювання», «Алгоритми та програмування», «Візуалізація даних та інформації», «Проектування та управління базами даних», «Якість інформації та цифрових документів», «Автоматична обробка корпусу документів». Вибіркова частина програми пропонує дисципліни, які поглиблюють спеціальні компетентності здобувачів, та передбачає обрання двох дис-

циплін для кожного року навчання. Для першого року – це вибір з такого переліку: «Маркетингова комунікація: проектування та оцінка», «Цифрові комунікаційні стратегії», «Інформація та суспільство», «Архіви», «Локалізація ПЗ», «Корпус перекладу»; для другого – «Цифрові інновації та дизайн», «Цифрові видання», «Культурна спадщина: питання управління, збереження та оцифрування», «Цифрові гуманітарні методи», «Термінологія», «Локалізація сайту». Факультативні курси – «Проект: управлінські та методичні аспекти» і «Проект: стажування в компанії» – спрямовані на набуття майбутніми магістрами практичних навичок проектної роботи. На другому році навчання магістри застосовують напрацьовані навички на практиці в галузі інформаційної діяльності у різноманітних сферах науки, культури, освіти, бізнесу.

Дослідницькі навички здобувачів освіти формуються через освоєння таких обов'язкових компонентів, як курс «Основи дослідницької роботи», та написання магістерської дисертації. Магістерська робота, на підготовку якої виділяють 25 кредитів зі 120, є класичним академічним дослідженням на самостійно обрану тему, що містить бібліографічну (історіографічну) частину та, відповідно, польову (експериментальну) розвідку, результатом якої має стати інноваційний погляд на вирішення проблеми. Дослідження містить такі традиційні елементи: документальне узагальнення, в якому аналізують уже проведені розвідки в галузі, окреслюють досліджуване питання (проблему), визначають його оригінальність та новизну; методологічну презентацію, що містить детальне пояснення використаних підходів, методу дослідження, аналізу джерел та висновків. Основою дослідження є самостійність вибору виконавцем його предмета, грамотне використання засвоєних наукових підходів і методів, критичний підхід до аналізу джерел та отриманої інформації.

Згідно з відомостями, вміщеними на сайті уряду Федерації Валлонія-Брюссель, стати професійним бібліотекарем-документалістом можна і після закінчення однорічних спеціалізованих курсів (60 кредитів ЄКТС, денні або вечірні заняття), які пропонують вищі школи регіону, зокрема Інститут вищої соціальної освіти, інформації та документації (*IESSID*, відділ бібліотекарів-документалістів, Брюссель), Вища школа провінції Льеж (*HEPL*, відділ бібліотечної справи та документації, Льеж), Вища школа Намюр-Льеж-Люксембург (*HENALLUX*, відділ бакалаврату з бібліотечної справи та документації, Намюр) [3]. Зокрема, освітню програму «Управління та збереження інформації» (60 кредитів ЄКТС, 780 годин) Вищої школи *HENALLUX* було розроблено у співпраці з групою експертів – представників Центру інформаційних, правових і суспільних досліджень, Асоціації франкомовних архівістів Бельгії, бібліотеки Університету *UNamur*, незалежних архівістів та професійних документалістів. Програма спрямована на спеці-



лізовану підготовку фахівців, які працюють у різних сферах культурного, освітнього, соціального та бізнес-секторів і щоденно мають створювати документальні ресурси та архіви, забезпечувати довгострокове керування друкованими і цифровими мультимедійними ресурсами (текстові файли, зображення, електронні листи, відео, поточна документація, бази даних тощо). Долучитися до навчання можна за наявності ступеня бакалавра / магістра або відповідного секторального професійного досвіду роботи (не менш як 5 років). Загалом програма пропонує сім освітніх компонентів: «Принципи поточного управління документними ресурсами», «Організація документних ресурсів», «Збереження та сталість», «Цінність документних ресурсів», «Комунікація та оцінка», «Професійна практика», «Стажування та дипломна робота». Особливістю цієї короткострокової програми є її практична орієнтованість, адже на професійну практику виділяється 9 кредитів, а для стажування та проведення дослідження з подальшим написанням випускної роботи – 25 кредитів [6].

Здобути кваліфікацію фахівця з інформації та документації можливо також у школах соціального прогресу. У Федерації Валлонія-Брюссель такі програми пропонують Інститут Жан-П'єра Лалемана (*Institut Lallemand*, м. Брюссель), Вищий регіональний інститут соціально-педагогічних наук (*Institut provincial supérieur des Sciences sociales et pédagogiques*, *IPSMa*, м. Монс), Інститут Королеви Астрід (*Institut Reine Astrid Mons*, *IRAM*, *Enseignement de Promotion Sociale*, м. Монс) [3].

Пропозицію *IRAM* «Освіта для соціального розвитку» (*Promotion Sociale*) називають курсом «сертифікованих бібліотекарів». Вона охоплює навчальні розділи, які необхідно пройти протягом 2–3 років залежно від попередньої підготовки здобувачів, знання мов тощо. Проходження кожного розділу завершується отриманням сертифікату досягнень. Усі сертифікати мають бути з високими оцінками, для того щоб здобувач мав змогу претендувати на право пройти інтегрований тест. Загалом програма курсу містить два блоки. У першому запропоновано опанувати такі дисципліни, як «Методика швидкого читання», «Практика спілкування», «Видавництво та книгарня», «Історія документа», «Бібліотечна справа», «Технічна підготовка», «Законодавство, що застосовується до бібліотек», «Соціокультурний тренінг», «Документальне вивчення дитячої літератури», «Стажування». Другий блок має документально-технологічне спрямування і охоплює такі дисципліни: «Презентація», «Технічні аспекти мультимедійної бібліотеки», «Анімація», «Документальне вивчення різних художніх дисциплін», «Документознавство франкомовної та зарубіжної літератури», «Документальне вивчення науки і техніки», «Документальне дослідження наук про людину», «Професійне інтеграційне стажу-

вання», «Інтегрований тест бібліотекаря» [2]. Як бачимо, така, до певної міри «класична», програма дає змогу перепідготувати фахівця з іншою освітою для професійної діяльності бібліотекаря-документаліста.

Тож можна зазначити, що освітня пропозиція в галузі інформації та комунікації, яку надають заклади вищої освіти Федерації Валлонія-Брюссель, є доволі широкою, різноманітною за формами і методами реалізації, відповідає попиту ринку праці. Розробники освітніх програм усвідомлюють, що сучасні компанії та організації дедалі частіше використовують цифрові інструменти управління інформацією, які забезпечують корпоративний зв'язок між різними структурними підрозділами, а отже, потребують нових фахівців – менеджерів інформації, які забезпечать належну роботу цих технологій та довгострокове керування друкованими і цифровими мультимедійними ресурсами. Такі фахівці є затребуваними в органах державного, федерального та місцевого управління, в адміністраціях усіх рівнів і типів, у громадських та міжнародних організаціях, університетах, музеях, бібліотеках, у банківському, фінансовому, юридичному, промислового, медичного секторах.

Поєднання освітніх компонентів, що розвивають цифрову компетентність здобувачів зі знаннями та навичками роботи з мультимедіа, роблять таких спеціалістів затребуваними і в секторі аудіовізуальної культури та виробництва. Також позитивною практикою, яку ми спостерігаємо в освітньому просторі Бельгії, є залучення до співпраці різних стейкхолдерів (особи, від взаємодії з якими залежить успіх проекту чи якоїсь його частини) – як на етапі розроблення освітніх програм, так і на етапі їх реалізації, при проходженні студентами практик та професійних стажувань.

Список використаних джерел

1. Сободар О. О. Трансформація зовнішньої політики Королівства Бельгії після конституційної реформи 1993 р. / О. О. Сободар // Вчені зап. Таврійс. нац. ун-ту ім. В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. – 2018. – Т. 29 (68), № 3. – С. 81–85.
2. Brevet bibliothécaire [Ressource électronique] : IRAM Promotion sociale. – Mode d'accès: <https://iramps.be/etudes/brevet-bibliothecaire/> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.
3. Devenir bibliothécaire [Ressource électronique] : Bibliothèques.be. – Mode d'accès: <https://bibliotheques.cfwb.be/metier/devenir-bibliothecaire/> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.
4. Enseignement supérieur [Ressource électronique]: Le portail de l'enseignement en Fédération Wallonie-Bruxelles. – Mode d'accès: <http://enseignement.be/index.php?page=0&navi=18> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.
5. Evaluation du cluster Information et Communication en Fédération Wallonie-Bruxelles. Analyse transversale. Focus: bachelier s professionnalisant (Bibliothécaire-Documentaliste, Communication et Ecriture multimedia [Ressource électronique] : Agence pour l'Evaluation de la Qualité de l'Enseignement ent Supérieur. – Mode d'accès: <https://www.aeqes.be/documents/PresentationpresidentsATinfocom.pdf> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.
6. Gestion et préservation de l'information [Ressource électronique]: henallux.be. – Mode d'accès: <https://www.henallux.be/gestion-et-preservation-de-linformation> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.
7. Master en sciences et technologies de l'information et de la communication [Ressource électronique] : Université libre de Bruxelles. – Mode d'accès: <https://www.ulb.be/fr/programme/mastic> (date d'application: 15.02.2023). – Titre de l'écran.